

Remissvar angående Ds 2017:5 – Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m.

Kött och Charkföretagen och Svenska Köttföretagen tackar för möjligheten att få lämna synpunkter på Ds 2017:5 om effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m.

Övergripande kommentarer på förslaget

Kött och Charkföretagen och Svenska Köttföretagen välkomnar den särskilde utredarens förslag om att ändra straffbestämmelserna i livsmedelslagen och i lagen om foder och animaliska biprodukter med syftet att åstadkomma mer effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för alla typer av överträdelser inom livsmedelsområdet. Vi välkomnar särskilt förslaget om att fängelse ska återinföras i straffskalan för allvarliga överträdelser.

En skärpt straffskala behöver dock kompletteras med kraftigt utökade anslag i statsbudgeten för att skapa en dedikerad utredningsenhet för livsmedelsbedrägerier på Livsmedelsverket. Det är först då myndigheten på allvar kan komma åt bedrägerier inom livsmedelsområdet. Livsmedelsverket har själva i en rapport till regeringen konstaterat att ”Sverige i dagsläget inte är ändamålsenligt rustat för att arbeta med kontroll av fusk med livsmedel...”. Brist på resurser gör att utredningarna många gånger tar stopp. Konsekvensen blir naturligtvis att fuskare riskerar att gå fria och att kan fortsätta att lura myndigheterna, företagen och slutligen konsumenterna. Det bör också påpekas att myndigheten generellt behöver förbättra en bristande likvärdighet i livsmedelskontrollen.

En icke-fungerade kontroll på området snedvrider också konkurrensen till nackdel för de seriösa aktörerna, stor som liten, som varje dag gör sitt yttersta för att leva upp till alla regelverk och därutöver ofta gör mycket mer. De oupptäckta bedragen som är få, men som konkurrerar genom att bryta mot lagen, skadar också förtroendet för en hel bransch.

Fallet med företaget Gothemsgården på Gotland där utredningen lades ned av åklagaren just med hänvisningen till den låga straffskalan (med endast böter) och att det därför inte var värt att fortsätta utreda, visar tydligt att en hårdare straffskala i kombination med en bättre utredningskapacitet hos myndigheterna är det som krävs. Fallet med Gothemsgården var enligt Miljöförvaltningen i Stockholm det mest uppenbara exemplet på systematiskt fusk myndigheten någonsin sett.

Specifika synpunkter

Kött och Charkföretagen och Svenska Köttföretagen delar utredarens uppfattning att lagstiftningen på områdena livsmedel, foder, animaliska biprodukter och djurskydd avser att skydda viktiga och ur samhällssynpunkt centrala värden. Mot bakgrund av ovanstående övergripande kommentarer delar vi också uppfattningen att redlighetsperspektivet är av stor betydelse.

Att återinföra fängelse i straffskalan för de allvarligaste brotten mot livsmedelslagen och lagen om foder och animaliska biprodukter, tillsammans med att rättsväsendets resurser kan koncentreras till de överträdelserna, är ett steg i rätt riktning som vi bedömer kommer att ha en positiv effekt på efterlevnaden av reglerna på området. Det är dock av yttersta vikt att Livsmedelsverket får utökade resurser via anslag att kraftigt förbättra sin utredningskapacitet både sett till antalet personer och att deras kompetens är anpassad för uppdraget så att de utredningar som görs har en sådan kvalitet att de rättsvärdande instanserna snabbt kan gå vidare. En väl fungerande särskild utredningskapacitet på Livsmedelsverket är en nödvändig förutsättning för att upptäcka och utreda livsmedelsbedrägerier på ett tillräckligt sätt.

När det gäller utredarens slutsats att förändringarna bör kunna hanteras inom ramen för kontrollmyndigheternas (Livsmedelsverkets) nuvarande anslags- och avgiftsfinansiering är vi, mot bakgrund av vår erfarenhet av Livsmedelsverket, mycket tveksamma. Det är förvisso sant att vissa resurser kommer att frigöras till följd av att man inte längre kommer att vara skyldig att upprätta åtalsanmälningar för de mindre överträdelserna. Samtidigt innebär förändringar ökade kostnader och utredaren nämner själv både utbildningsinsatser, framtagande av handböcker och vägledning.

Inför år 2017 dras myndigheten med stora strukturella underskott just pga bristande effektivitet som förs vidare till företagen via avgifter i nuvarande system. Detta ifrågasätts nu juridiskt av bransch och företag. Mot bakgrund av detta är risken stor att ökade kostnader även fortsättningsvis, utan en effektivisering på Livsmedelsverket i nivå med övriga samhället, leder till ökade kostnader för företagen genom att kostnader oreflekterat förs vidare och finansieras via ökade avgifter till företagen. Tills skarpa krav på Livsmedelsverket om löpande effektivisering i nivå med övriga samhället införs måste ökade kostnader finansieras via anslag för att inte åtgärden ska stå i strid med Livsmedelsstrategins mål om ”ändamålsenliga avgifter, ... för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten” (Mål för det strategiska området Regler och villkor).

Mot bakgrund av ovanstående anser vi att utredarens bedömning av konsekvenser för enskilda och näringsidkare är bristfällig. Hur ökade kostnader hanteras i nuvarande system borde utretts mer. Det är helt orimligt att föra vidare extra kostnader för att kontrollera de oseriösa företagen till de som är seriösa. Det riskerar att underminera både legitimiteten och förtroendet för lagstiftningen för att inte tala om konkurrenskraften och lönsamheten.

Kött och Charkföretagen och Svenska Köttföretagen anser också att det är viktigt att frågan om straff och utredning av livsmedelsbrott hanteras i ett europeiskt sammanhang, eftersom det ofta rör sig om gränsöverskridande brottslighet.

Magnus Därth
VD, Kött och Charkföretagen

Hans Agné
VD, Svenska Köttföretagen